

CO DALEJ Z OCHRONĄ JEDNOSTEK WOJSKOWYCH?

Jacek Gabriel

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. W artykule przedstawiono rodzaje obiektów, urządzeń szczególnie ważnych dla obronności oraz interesu gospodarczego kraju i innych ważnych interesów państwa. Opisano rodzaje służb ochrony obiektów wojskowych oraz rodzaje służb ochronnych realizujących zadania w Siłach Zbrojnych RP. Zaprezentowano sposoby pełnienia służby wartowniczej przez etatowe pododdziały ochrony, oddziały wart cywilnych i specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych. Ukazano także problemy występujące w ochronie kompleksów wojskowych. Zwrócono szczególną uwagę na zadania ochrony realizowane na korzyść Sił Zbrojnych przez prywatnych przedsiębiorców. W części końcowej zaproponowano kierunki działania, które pozwoliłyby na podniesienie poziomu ochrony instytucji i jednostek wojskowych.

Słowa kluczowe: Siły Zbrojne RP, ochrona obiektów, służby ochrony, ochrona obiektów kluczowych.

Obowiązkowej ochronie podlegają obszary, obiekty i urządzenia szczególnie ważne dla obronności i interesu gospodarczego kraju, a także bezpieczeństwa publicznego i innych ważnych interesów państwa. Wyróżniamy cztery stopnie ważności, którym przyporządkowane są określone obiekty. Na pierwszym miejscu ustawodawca postawił obiekty ważne z punktu widzenia obronności naszego kraju, zaliczając do nich zakłady produkcji specjalnej oraz zakłady, w których prowadzone są prace naukowo-badawcze lub konstruktorskie w zakresie takiej produkcji, zakłady produkujące, remontujące i magazynujące uzbrojenie, urządzenia i sprzęt wojskowy oraz magazyny rezerw państwowych. Drugie miejsce zajmują obiekty, które zapewniają odpowiedni poziom gospodarczy naszego kraju. Obiektami tymi są zakłady mające bezpośredni związek z wydobywaniem surowców mineralnych o strategicznym znaczeniu dla państwa, a także porty morskie i lotnicze, banki i przedsiębiorstwa wytwarzające, przechowujące bądź transportujące wartości pieniężne w znacznych ilościach. Trzecie miejsce zajmuje bezpieczeństwo publiczne. Jego gwarantem są zakłady, obiekty i urządzenia mające istotne znaczenie dla funkcjonowania aglomeracji miejskich, których zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska (elektrownie, ciepłownie, ujęcia wody, wodociągi, oczyszczalnie ścieków, zapory wodne i śluzy oraz zakłady produkujące, stosujące lub magazynujące w znacznych ilościach materiały jądrowe, źródła i odpady promieniotwórcze, materiały toksyczne, odurzające, wybuchowe i chemiczne). Ostatnią grupą są obiekty, które nie zostały dotychczas wymienione, a spełniają ważną rolę w ochronie interesów naszego kraju. Do nich należą między innymi zakłady o unikalnej produkcji gospodarczej, obiekty i urządzenia telekomunikacyjne, pocztowe,

telewizyjne i radiowe, muzea i inne obiekty, w których zgromadzone są dobra kultury narodowej oraz archiwa państwowe¹.

Do ochrony wyżej wymienionych obiektów wydzielane są różne służby ochrony. Wyróżniamy dwa rodzaje służb ochrony: działające na terenie jednostek organizacyjnych instytucji cywilnych oraz jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez ministra obrony narodowej². Pierwszą tworzą kierownicy instytucji w porozumieniu z komendantem wojewódzkim Policji. Jest to „Straż” lub „Służba”. Drugą w postaci oddziałów wart cywilnych na wniosek dowódcy jednostki wojskowej tworzy właściwy dowódca rodzaju Sił Zbrojnych lub Dowódca Garnizonu Warszawa, celem zapewnienia należytej ochrony obiektów, ich komórek i jednostek organizacyjnych oraz urządzeń wojskowych.

System ochrony obiektów jest zespołem przedsięwzięć organizacyjno-technicznych obejmujących ochronę fizyczną i techniczną:

- a) ochronę fizyczną tworzą: warty i służby wewnętrzne lub garnizonowe pełnione przez żołnierzy, pracowników OWC i SUFO, portierów i dozorców, a także przez psy służbowe;
- b) ochronę techniczną tworzą techniczne środki wspomagające ochronę fizyczną.

Na podstawie ustawy o ochronie osób i mienia z dnia 22 sierpnia 1997 r. ochrona osób i mienia realizowana jest w formie:

- 1) bezpośredniej ochrony fizycznej:
 - a) stałej lub doraźnej;
 - b) polegającej na stałym dozorze sygnałów przesyłanych, gromadzonych i przetwarzanych w elektronicznych urządzeniach i systemach alarmowych;
 - c) polegającej na konwojowaniu wartości pieniężnych oraz innych przedmiotów wartościowych i niebezpiecznych.
- 2) zabezpieczenia technicznego, polegającego na:
 - a) montażu elektronicznych urządzeń i systemów alarmowych sygnalizujących zagrożenie chronionych osób i mienia oraz eksploatacji, konserwacji i naprawach w miejscach ich zainstalowania;
 - b) montażu urządzeń i środków mechanicznego zabezpieczenia oraz ich eksploatacji, konserwacji, naprawach i awaryjnym otwieraniu w miejscach zainstalowania³.

¹ W. Kotowski, *Ochrona osób i mienia – komentarz praktyczny*, Wydawnictwo Dom Wydawniczy ABC, Toruń, s. 30-31.

² *Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia* (Dz.U. nr 114, poz. 740).

³ *Ibidem*.

Rys. 1. Zestawienie form ochrony fizycznej realizowanych w Wojsku Polskim
Źródło: *Kierunki zmian w organizacji i funkcjonowaniu ochrony obiektów wojskowych w świetle przyjętej „Koncepcji racjonalizacji systemu ochrony Jednostek Wojskowych”* – prezentacja Sztabu Generalnego WP, Warszawa 2014 r.

Ochrona obiektów wojskowych była, jest i będzie jednym z najważniejszych zadań Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W ostatnich latach zmalało zagrożenie ze strony zorganizowanych grup przestępczych mających na celu m.in. pozyskiwanie broni, amunicji i materiałów wybuchowych. Jednakże równocześnie rozwinął się terroryzm, a „opłacalnym” celem ataków grup terrorystycznych mogą stać się obiekty wojskowe. Sposób ochrony obiektów wojskowych także uległ zmianie. Po wprowadzeniu profesjonalizacji armii i rezygnacji z poboru ochrona jednostek wojskowych nie jest realizowana wyłącznie przez żołnierzy. Ich miejsca zajęły w większości instytucje i jednostki wojskowych Ministerstwa Obrony Narodowej zewnętrzne firmy ochrony – tzw. Specjalistyczne Uzbrojone Formacje Ochronne (SUFO). Funkcjonują też: Pułk Ochrony, którego żołnierze chronią tylko wybrane, strategiczne obiekty w Siłach Zbrojnych (tylko na terenie Garnizonu Warszawa), Żandarmeria Wojskowa oraz Oddziały Wart Cywilnych (OWC), których pracownicy zatrudniani są na etatach danej jednostki wojskowej.

Od 1 stycznia 2014 roku ochrona instytucji i jednostek wojskowych (podobnie jak innych instytucji i obiektów państwowych) realizowana jest na podstawie znove-

⁴ Ibidem.

Szczegółowo zasady organizacji i funkcjonowania systemu ochrony obiektów wojskowych w czasie pokoju określa *Instrukcja o ochronie obiektów wojskowych* (OIN 5/2011) wprowadzona Decyzją nr 334/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 września 2011 r. Minister Obrony Narodowej Decyzją Nr 377/MON z dnia 21 grudnia 2013 r. wprowadził zmiany, ustalając w zależności od kategorii ochranianego obiektu odpowiednie wymagania organizacyjno-techniczne dla systemu ochrony oraz rodzaj ochrony fizycznej. Instrukcja uszczegółowiła również pojęcie ochrony fizycznej, jest to: „zespół przedsięwzięć ochronnych realizowanych przez warty i służby wewnętrzne lub garnizonowe, oddziały wart cywilnych, specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne przedsiębiorców, portierów i dozorców, a także przez psy służbowe (wartownicze)”. Ochronę fizyczną obiektów stosownie do występujących zagrożeń, w tym atakami terrorystycznymi, można wzmocnić siłami Żandarmerii Wojskowej (ŻW)⁵. Obecnie w Siłach Zbrojnych obowiązują następujące formy ochrony fizycznej: warty wojskowe, OWC i SUFO.

Warta pełniona przez zasadniczą służbę wojskową

System ochrony jednostek (instytucji) wojskowych jest nieaktualny z powodu zawieszenia w 2009 roku pełnienia przez obywateli naszego kraju zasadniczej służby wojskowej. Nie wszyscy także pamiętają, jaki był poziom pełnienia służby wartowniczej przez żołnierzy z poboru. Jej organizacja i jakość uzależniona była od jednostki wojskowej i dyscypliny, jaka w niej panowała. Zależało to także od poziomu wyszkolenia i kompetencji społecznych żołnierza. W zdecydowanej większości żołnierze z poboru przychodzili do wojska w celu nabycia odpowiednich umiejętności w zakresie specjalności wojskowej. Jednocześnie niezależnie w Wojsku Polskim funkcjonowały tzw. bataliony i kompanie ochrony, których podstawowym zadaniem była ochrona obiektów wojskowych. Wystawianie żołnierzy do pełnienia służby wartowniczej dezorganizowało system szkolenia. Najtrudniej było, kiedy jednostka wyjeżdżała na szkolenie poligonowe. Wówczas gdy miał miejsce duży wysiłek szkoleniowy, trzeba było wystawiać w garnizonie składy wart do cyklicznego pełnienia służby i dodatkowo wystawiać kolejne składy wart na poligonie, gdzie obowiązywała szczególna ochrona. Ilu więc żołnierzy pozostawało do szkolenia? Najlepiej wiedzą o tym osoby, które służyły w jednostkach wojskowych o niewielkich stanach osobowych.

Czy w czasie pełnienia służby wartowniczej dochodziło do naruszenia jej regulaminowych zasad? Pamiętamy, że odnotowywane były kradzieże ochranianego mienia przez tych, którzy je ochraniali. Dotyczyło to nie tylko paliwa, ginęły różne przedmioty włącznie z bronią i amunicją. Jedną z największych kradzieży,

⁵ *Instrukcja o ochronie obiektów wojskowych*, Warszawa 2011, s. 7.

nagłośnioną przez media w 2012 roku, była kradzież uzbrojenia z magazynów Marynarki Wojennej w Gdyni⁶. Zniknęła m.in. nie tylko amunicja strzelecka, lecz także amunicja lotnicza i granaty. Pełnienie służby wartowniczej przez żołnierzy z poboru polegało na tym, że w etatowych pododdziałach wartowniczych na wartę byli wyznaczani żołnierze, którzy przed służbą wojskową nie byli sądowo karani i mieli zaświadczenie o niekaralności. Mogły być przypadki w pododdziałach niebędących etatowymi pododdziałami wartowniczymi, że magazyn do pilnowania oraz broń do ręki otrzymywał żołnierz posiadający na koncie kradzieże i rozboje, których dokonał przed rozpoczęciem zasadniczej służby wojskowej (obowiązywała zasada *carte blanche* i domniemanej odpowiedzialności).

Fot. 1. Warty podczas szkolenia poligonowego
Źródło: „Polska Zbrojna” nr 3, Warszawa, 16 stycznia 2011 r., s. 15

Etatowe Pododdziały Ochrony (EPO)

Warty wojskowe składające się tylko z żołnierzy zawodowych (kontraktowych) pełnią służbę wartowniczą zgodnie z *Regulaminem ogólnym Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej* i planem pełnienia służby wartowniczej w jednostce wojskowej. Takie warty mogą pełnić służbę wartowniczą w systemie 12- lub 24-godzinnym. Na każdy posterunek może być przydzielonych po dwóch wartowników, pełnią oni służbę co

⁶ <http://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/1,35636,1131870.html>.

dwie godziny. Liczba wartowników na warcie nie może być mniejsza od 1,5 liczby posterunków przy pełnieniu służby wartowniczej w systemie 12-godzinny lub dwukrotnej ich liczby przy pełnieniu służby wartowniczej w systemie 24-godzinny. W wartach pełnionych przez żołnierzy zawodowych (kontraktowych) nie wyznacza się osób funkcyjnych na rozprawdzających, natomiast przy liczbie powyżej trzech posterunków wyznacza się pomocnika dowódcy warty. W jednostkach wojskowych, w których nie ma etatowych pododdziałów ochrony, służbę wartowniczą pełnią żołnierze z pododdziałów tej jednostki (zgodnie z tabelą służb)⁷. Żołnierze zawodowi ochraniają tylko około 1,5 procent kompleksów wojskowych. Jest to najdroższa, ale i najbardziej skuteczna forma ochrony.

Zwiększenie liczby pododdziałów wartowniczych wystawianych przez żołnierzy zawodowych można uzyskać poprzez wydzielenie do pełnienia służby wartowniczej (w jednostkach o dużych stanach osobowych) żołnierzy służących na innych stanowiskach niż na stanowisku wartownik⁸. W tym miejscu należy postawić pytanie, jakie to przyniesie korzyści? Z pewnością może to poprawić jakość ochrony. Ale z drugiej strony, istnieje zasadnicze zagrożenie, czyli wyłączenie części żołnierzy z normalnego toku szkolenia. Istotną cechą żołnierza zawodowego jest duży profesjonalizm. Co po takim żołnierzu, jeśli zamiast się szkolić zgodnie z podaną specjalnością, będzie chodził na warty, za które należą się dni wolne jak za przepracowane nadgodziny (jedna warta to 24 godziny, a czas pracy w tygodniu wynosi 40 godzin). Wiąże się to także z wyłączeniem części żołnierzy z normalnego toku szkolenia. Żołnierze zawodowi zamiast się szkolić (zgodnie ze specjalnością) będą pełnili wartę, za którą muszą otrzymać dni wolne za przepracowane nadgodziny. Oderwanie specjalistów od zasadniczych zadań jest niecelowe. Na przykład skierowanie żołnierza wchodzącego w skład załogi czołgu powoduje brak zgrania całej załogi (brak pełnej obsady czołgu). W tym miejscu pojawia się refleksja co do celowości zawieszenia zasadniczej służby wojskowej pełnionej ochotniczo. Rozwiązanie tego typu pozwoliłoby na sformowanie kompanii (batalionów) wartowniczych przy każdym związku taktycznym (oddziale) o małych stanach osobowych i dałoby możliwość szkolenia rezerw osobowych, których zasoby ulegają wyczerpaniu. Kompanie (bataliony) tego typu mogłyby przejąć ciężar realizacji zadań ochrony poprzez zastąpienie Specjalistycznych Uzbrojonych Formacji Ochronnych (SUFO). Żołnierze poza pełnieniem służby wartowniczej mogliby zostać przeszkoleni pod względem ogólnowojskowym (m.in. przeszkolenie strzeleckie z różnego rodzaju broni) i specjalistycznym (saperskim, chemicznym itp.). Po ukończeniu służby najlepsi mogliby aplikować do służby kontraktowej lub wybrać inne rodzaje służb mundurowych. Pozostali tworzyliby rezerwy mobilizacyjne. Brak

⁷ *Instrukcja o ochronie obiektów wojskowych*, Warszawa 2011, s. 53-54.

⁸ *Koncepcja racjonalizacji systemu ochrony jednostek wojskowych* – wprowadzona decyzją Nr 291/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie realizacji przedsięwzięć umożliwiających racjonalizację systemu ochrony jednostek wojskowych, s. 24 (*Dziennik Urzędowy MON*, poz. 260).

pośrednich rozwiązań spowoduje, że istniejący w Wojsku Polskim pułk ochrony będzie nadal ochraniający przez SUFO.

Fot. 2. Warta przed Grobem Nieznanego Żołnierza
Źródło: <http://arbiter.pl/zdjecie/16436.BRWP.warta>

Oddziały Wart Cywilnych

Oddziały Wart Cywilnych (OWC) tworzy się do ochrony fizycznej obiektów wojskowych, które są wyłączone spod ochrony wart wojskowych oraz gdzie nie są angażowane SUFO. Warunkiem utworzenia w jednostce wojskowej OWC jest wprowadzenie zmian do jej etatu oraz przydzielenie etatów kalkulacyjnych i środków finansowych na wynagrodzenia pracowników. OWC składa się z uzbrojonych i jednolicie umundurowanych kwalifikowanych pracowników ochrony. Rozporządzenie ministra obrony narodowej wydane na podstawie art. 14 ustawy o ochronie osób i mienia określa szczegółowe warunki i tryb tworzenia, strukturę organizacyjną, zakres działania, warunki zatrudnienia oraz uzbrojenie, wyposażenie, umundurowanie i oznakowanie pracowników ochrony oddziałów wart cywilnych. Zatrudnianie pracowników na etatach OWC w jednostkach wojskowych jest tańsze od kosztów etatowych pododdziałów wartowniczych składających się z żołnierzy zawodowych. Na wypadek ogłoszenia mobilizacji, wprowadzenia stanów nadzwyczajnych (stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej) ochronę terenów jednostek wojskowych, obiektów i urzędów nadal sprawują OWC, posiadające etat czasu „P”

i „W”. W tym celu pracownicy OWC posiadają pracownicze przydziały mobilizacyjne⁹. Wartownik oddziału wart cywilnych ma status pracownika wojska, zatrudnia go dowódca jednostki wojskowej (oddziału gospodarczego). Pracownik OWC otrzymuje uposażenie z należnościami socjalno-bytowymi, umundurowanie i broń.

Fot. 3. OWC w 3 Regionalnej Bazie Logistycznej
Źródło: http://3rblog.wp.mil.pl/pl/1_107.html

Rezygnacja z wart wojskowych i zastępowanie ich OWC miało być jednym ze skutków uzawodowienia sił zbrojnych. Jednak odstąpiono od ochrony OWC i zastąpiono je usługami SUFO (dla wojska tańszego od OWC). Z analiz Sztabu Generalnego WP wynika, że miesięczny koszt utrzymania jednego posterunku obsadzonego przez żołnierza zawodowego wynosił ok. 29 tysięcy złotych, pracownika OWC ok. 26,5 tysiąca złotych, a w przypadku specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych (SUFO) 19 tysięcy złotych¹⁰. Efektywność kosztów wskazuje na wybór SUFO, ale czy tylko o ekonomię chodzi? Czy nie lepiej powiększyć liczbę etatów żołnierzy zawodowych (szczególnie w jednostkach wojskowych o małych stanach osobowych) i stworzyć etatowe pododdziały wartownicze? Można przecież także zwiększyć liczbę etatów pracowników wojska i wprowadzić do jednostek OWC realizujących zadania ochrony na wyższym poziomie niż SUFO. Zastępowanie wart wojskowych przez OWC odbyło się żywiołowo. W tym samym czasie kiedy tworzone wojsko zawodowe, równolegle rozwiązywano OWC i zastępowano je SUFO.

⁹ *Instrukcja o ochronie obiektów wojskowych*, Warszawa 2011, s. 56-57.

¹⁰ „Polska Zbrojna” nr 3, Warszawa, 16 stycznia 2011, s. 16.

Specjalistyczne Uzbrojone Formacje Ochronne

Ochrona osób i mienia, jak również funkcjonowanie prywatnych struktur ochrony to zjawiska, które pojawiły się w Polsce w latach 80. Uwidoczniły się w wyniku przemian ustrojowych, które zachodziły w naszym kraju. Możliwość podjęcia działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia zapewniła ustawa z dnia 23 grudnia 1988 roku o działalności gospodarczej¹¹. Od tego czasu trwa permanentna prywatyzacja zadań ochronnych. Prywatne security zaczęły przejmować część dotychczasowych zadań podmiotów państwowych. Dotyczy to obowiązków wynikających z zapewnienia ochrony w takich obiektach państwowych jak: porty lotnicze, jednostki i instytucje wojskowe, muzea i inne obiekty użyteczności publicznej, np. banki, centra handlowe. Utrwalił się porządek prawny, na straży którego stoją z jednej strony instytucje powołane przez państwo: policja, sądy, prokuratury i inne, z drugiej prywatny sektor branży ochrony osób i mienia posiadający koncesje wydane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. System taki sytuuje prywatne podmioty ochrony jako element bezpieczeństwa państwa. Formacje tego typu w zakresie podstawowej ochrony obywateli, mienia państwowego i prywatnego spełniają takie same zadania jak państwowe formacje mundurowe i są wyposażone w instrumenty od siły fizycznej począwszy na broni palnej skończywszy. Szczególnie podobieństwo występuje w stosunku do pionu prewencji policji¹².

Pomimo funkcjonowania ustawy o działalności gospodarczej prawne regulacje funkcjonowania służb ochrony i powstanie specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych przedsiębiorców nastąpiły dopiero po ogłoszeniu w 1997 roku ustawy o ochronie osób i mienia. Ustawa ta m.in. definiuje pracownika ochrony, określa stawiane mu wymagania kwalifikacyjne. SUFO są angażowane do ochrony fizycznej obiektów wojskowych wyłączonych spod ochrony wart wojskowych i OWC. Warunkiem zaangażowania w jednostce wojskowej SUFO przedsiębiorcy jest wyrażenie zgody przez dowódców rodzajów Sił Zbrojnych, szefów inspektoratów, Dowódcę Garnizonu Warszawa, Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej oraz szefów (dyrektorów), którym podporządkowane są jednostki wojskowe, wprowadzenie stosownych zmian do jej etatu (w przypadku gdy jednostka wojskowa była ochraniajana przez etatowy pododdział wartowniczy lub OWC) oraz wydzielenie środków finansowych na realizację usług ochronnych przez tę formację.

Umowy na świadczenie usług ochrony osób i mienia przez przedsiębiorców są podpisywane na okres od 1 roku do 3 lat, z tym że pierwsza umowa powinna być podpisana na okres 12 miesięcy w celu uzyskania gwarancji zachowania stabilnego systemu ochrony fizycznej obiektu przekazanego SUFO do ochrony. Szczegółowe

¹¹ H. Stankiewicz, *Przemiany zachodzące w prywatnym sektorze ochrony w Polsce*, „Nauki Społeczne Social Sciences” 2(8) 2013, s. 242.

¹² J. Zakrzewski, *Etyka zawodowa pracownika ochrony*, Warszawa 2011, s. 2.

zasady ochrony przez SUFO terenów jednostek organizacyjnych podległych ministrowi obrony narodowej lub przez niego nadzorowanych są regulowane prawnie. SUFO funkcjonują jako wewnętrzne służby ochrony i są tworzone na podstawie rozporządzenia ministra obrony narodowej wydanego na podstawie art. 44 ustawy o ochronie osób i mienia z 1997 roku. SUFO formowane są jako prywatne firmy przez osoby, które uzyskały koncesje na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia oraz posiadają pozwolenie na broń na okaziciela, wydane na podstawie odrębnych przepisów.

Podstawowym zadaniem SUFO jest ochrona osób i mienia, w szczególności ochrona obiektów wojskowych oraz konwojowanie osób, ładunków i sprzętu wojskowego. Zadania te realizują pracownicy ochrony wpisani na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej lub kwalifikowanych pracowników zabezpieczenia technicznego i wykonujący zadania na rzecz przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia. Nowa definicja pracownika ochrony obowiązuje od 1 stycznia 2014 roku i została wprowadzona w nowelizacji ustawy o ochronie osób i mienia¹³. Wartownik SUFO może być pracownikiem agencji ochrony lub prowadzić jednoosobową działalność

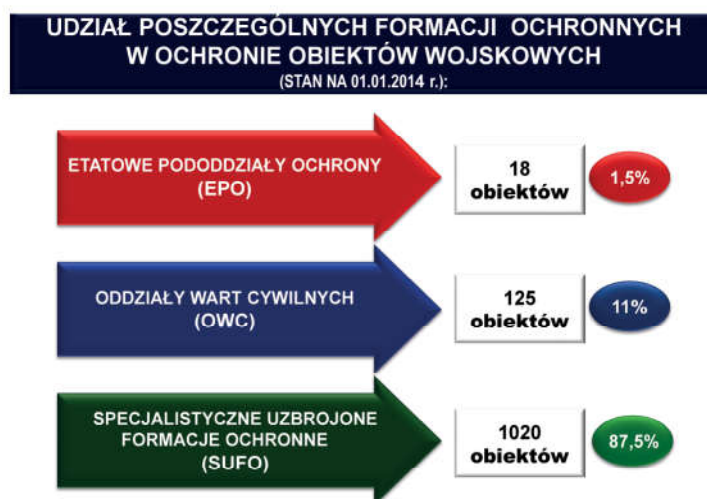
Fot. 4. Specjalistyczna Uzbrojona Formacja Ochronna
Źródło: http://3blog.wp.mil.pl/pl/1002_135.htm

¹³ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie osób i mienia (Dz.U. z 2014 r., poz. 1099), art. 2 pkt 6.

gospodarczą i wykonywać usługi na zlecenie agencji, która wygrała w przetargu kontrakt na ochronę jednostki wojskowej. W roku 2011 spośród 350 kompleksów wojskowych 52,5 proc. było ochraniających przez SUFO, a 44,5 proc. przez OWC¹⁴. Natomiast w roku 2014 SUFO ochraniało już 85,5 proc., OWC 11 proc., a warta wojskowa 1,5 proc. kompleksów wojskowych. Rezygnacja z wart wojskowych i OWC na korzyść SUFO spowodowała nie tylko zmniejszenie kosztów, lecz także obniżyła poziom ochrony. Dzieje się tak, ponieważ często głównym kryterium podczas przetargu jest najniższa cena usług. Pracownicy SUFO często nie są pracownikami firmy, która wygrała przetarg, i pracują dla niej na zasadzie *outsourcingu*. Ponadto połowa pracujących w ochronie ma 50 lat, a duża część osób jest niepełnosprawna. Nie są przystosowani do zawodu i nie są w stanie podjąć jakichkolwiek interwencji. Najlepiej byłoby rozdzielić branżę na zdrowych i silnych, odpowiedzialnych za „prawdziwą interwencję” i niepełnosprawnych, którzy zajmują się tylko obserwacją i informowaniem o niebezpieczeństwie¹⁵. Zdrowemu i sprawnemu człowiekowi jest trudniej znaleźć pracę w ochronie niż człowiekowi choremu. Prawie we wszystkich ofertach (ogłoszeniach) wymagane jest orzeczenie o niepełnosprawności lub renta. Przyczyną takiej sytuacji jest dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych. Co miesiąc firma na jednego pracownika z pierwszym stopniem niepełnosprawności otrzymuje 40 proc. najniższego wynagrodzenia za pracę obowiązującą w grudniu poprzedniego roku. Za zatrudnioną osobę z drugim stopniem – 100 proc. Nie istnieje żaden przepis zakazujący niepełnosprawnym pracy w ochronie. Z drugiej strony bardzo interesujące jest, jak niepełnosprawni zaliczają badania lekarskie zezwalające im na wykonywanie pracy w ochronie. Dodatkowo przedsiębiorca zatrudniający niepełnosprawnych pracowników ochrony otrzymuje pomoc ze środków publicznych, między innymi z tytułu zwrotu podatku VAT, sfinansowania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób niepełnosprawnych itp. Funkcjonowanie poziomu ochrony jednostek wojskowych realizowanej przez SUFO powinno ulec poprawie. Przykład działania kontrolowanych w ubiegłym roku obiektów wskazuje na brak znajomości przez pracowników SUFO norm czasowych niezbędnych na interwencję, brak wymaganych praktycznych zdolności i odpowiedniego wyposażenia grupy. Bywa że pracownicy ochrony grupy interwencyjnej nie są na liście pracowników SUFO wynajętych do ochrony danego kompleksu wojskowego. Zdarza się także, że nowi pracownicy, którzy przychodzą na szkolenia przed objęciem ochrony danego kompleksu, zapoznają się z obiektem i nie podejmują pracy.

¹⁴ „Polska Zbrojna” nr 3, Warszawa, 16 stycznia 2011, s. 15.

¹⁵ <http://www.gloswielkopolski.pl/arttykul/963853,niepełnosprawny-ochroniarz-to-norma-okazuje-sie-ze-tak,2,id,t,sa.html>.

Rys. 2. Udział poszczególnych formacji ochronnych w ochronie obiektów wojskowych
Źródło: *Kierunki zmian w organizacji i funkcjonowaniu ochrony obiektów wojskowych w świetle przyjętej „Koncepcji racjonalizacji systemu ochrony Jednostek Wojskowych”* – prezentacja Sztab Generalny WP, Warszawa 2014 r.

Stan sił i środków ochrony w Siłach Zbrojnych RP przedstawia się następująco:

1) Warty i służby pełnione przez żołnierzy:

	Etatowe pododdziały ochrony			
	JW	Liczba pododdziałów	Stan etatowy	Stan faktyczny
RAZEM		6	492	378

2) Oddziały wart cywilnych (OWC):

Lp.	O W C			
	JW	Liczba oddziałów	Stan etatowy	Stan faktyczny
RAZEM		77	3466	3224

3) Specjalistyczne Uzbrojone Formacje Ochronne (SUFO):

Lp.	S U F O		
	JW	Liczba formacji	Liczba pracowników
RAZEM		412	6391

Mimo zapowiedzi ze strony kierownictwa Ministerstwa Obrony Narodowej w 2012 roku rozszerzenia ochrony obiektów przez żołnierzy w najważniejszych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa i Sił Zbrojnych obiektach istotne

zmiany nie nastąpiły. Pracujących w wojsku i zwykłych przechodniów znajdujących się przed koszarami nie dziwi obecność „ochroniarzy”. To już norma. Jak jest naprawdę z ochroną wykonywaną przez SUFO? Okazało się, że tańsza ochrona realizowana przez przedsiębiorców prywatnych stała się pod względem poziomu gorsza, a z punktu ekonomicznego lepsza – tańsza. W celu poprawy jej skuteczności pojawiły się różne propozycje, proponowano m.in. wykorzystanie do tego celu Narodowych Sił Rezerwowych (NSR). Przeszkoleni cywile przydzieleni do swojej jednostki mieli pełnić wartę (odpłatnie) w ramach kontraktów. Atutem tego rozwiązania byłaby sprawność żołnierzy NSR i ich wyszkolenie. Ale decyzji wiążących nie podjęto.

Decyzja Ministra Obrony Narodowej Nr 291/MON z dnia 9 lipca 2014 roku w sprawie realizacji przedsięwzięć umożliwiających realizację systemu ochrony jednostek wojskowych miała usprawnić system. W praktyce ochrona obiektów wojskowych jest różnie traktowana. Warta uważana jest od zawsze za wykonywanie zadania bojowego w czasie pokoju (żołnierz/pracownik dostaje do ręki broń, ostrą amunicję i uprawnienia organów porządkowych). Posiada swoje miejsce w działalności służbowej i prawnej. Z istoty nie tylko w sektorze publicznym, lecz także w wojsku traktowana jest jako coś mniej odpowiedniego. Świadczy o tym wyłączenie zadań związanych z ochroną obiektów (w roku 2012) z Departamentu Ochrony Informacji Niejawnych MON i przekazanie zadań związanych z kierowaniem całokształtem spraw ochrony obiektów do Oddziału Ochrony i Obrony Sztabu Generalnego WP, a następnie w roku 2014 likwidacja tego oddziału. O niedocenianiu problemu świadczy także tworzenie nowych struktur Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ), w którym początkowo nie przewidziano utworzenia komórki ochrony obiektów. Przeniesienie zadań z pionów pełnomocników ochrony informacji niejawnych do pionów operacyjnych spowodowało, że w większości jednostek wojskowych nastąpiło to bez przeniesienia etatów. W wielu jednostkach ochroną zajmują się oficerowie (podoficerowie) wyznaczeni nieetatowo. Mit oszczędności z tytułu redukcji komórek ochrony spowodował, że wielu dowódców (komendantów) zlikwidowało OWC. W 2011 roku OWC ochraniało 44,5 proc. kompleksów wojskowych, w roku 2014 już tylko 11 proc. Racjonalizacja systemu ochrony jednostek wojskowych jest zasadna i potrzebna, ale nie może być „martwa”.

Wnioski:

W celu podniesienia poziomu ochrony jednostek wojskowych:

- 1) Zasadne byłoby zwiększenie liczby etatów żołnierzy zawodowych w SZ i zwiększenie stanów etatowych pododdziałów ochrony do ochrony instytucji i jednostek wojskowych szczebla strategicznego i operacyjnego.

- 2) Rozwiązaniem mogłoby być utworzenie etatowych pododdziałów ochrony w ŻW i wydzielenie ich do ochrony instytucji szczebla strategicznego oraz lotnisk wojskowych.
- 3) Innym rozwiązaniem jest zwiększenie liczby etatów OWC (zwiększenie planu zatrudnienia pracowników wojska) i zastąpienie SUFO przez OWC w jednostkach wojskowych nieposiadających wart wojskowych.
- 4) Warte rozważenia jest także: ograniczenie zatrudniania SUFO do ochrony składów i baz materiałowych, zmiany kryteriów przetargów i nietraktowanie jako głównego kryterium najniższej ceny. Wprowadzenie w dokumentacji przetargowej wysokich wymogów w zakresie wykształcenia i wyposażenia pracowników ochrony.
- 5) Wprowadzenie służby zasadniczej pełnionej w kompaniach (batalionach) ochrony (wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej). Ochotnicy powoływani do służby zasadniczej (za odpowiednio wysoki żołd i na określony okres, np. 12 miesięcy) pełniliby nie tylko służbę wartowniczą, lecz także byłoby szkoleni w obsłudze różnego rodzaju broni strzeleckiej i przeciwpancernej oraz w zakresie specjalistycznym (saperskim, chemicznym itp.). Część po zakończeniu służby mogłaby przechodzić do korpusu żołnierzy zawodowych lub zasilać szeregi innych służb mundurowych. Pozostali tworzyliby rezerwy osobowe, które są obecnie bardzo ograniczone.

BIBLIOGRAFIA

1. Dz.U. nr 114 z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia.
2. http://3blog.wp.mil.pl/pl/1002_135.htm.
3. <http://arbiter.pl/zdjecie/16436.BRWP.warta>.
4. <http://promilitaria21.org/fresh/showpage.php?pageID=252&idgtxe9=9368>.
5. <http://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/1,35636,1131870.html>.
6. <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1342,title,Ochraniajace-jednostki-wojskowe-firmy-ze-wnetrzne-niespelniaja-norm,wid,14824864,wiadomosc.html?ticaid=116558>.
7. <http://www.gloswielkopolski.pl/arttykul/963853,nielunosprawny-ochroniarz-tonorma-okazuje-sie-ze-tak,2,id,t,sa.html>.
8. <http://www.naszdziennik.pl/polska-kraj/6702,wojsko-zle-chronione.html>.
9. *Instrukcja o ochronie obiektów wojskowych*, Warszawa 2011 r.
10. *Koncepcja racjonalizacji systemu ochrony jednostek wojskowych wprowadzona decyzją Nr 291/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 lipca 2014 r. w sprawie realizacji przedsięwzięć umożliwiających racjonalizację systemu ochrony jednostek wojskowych*.
11. KOTOWSKI W., *Ochrona osób i mienia – komentarz praktyczny*, Wydawnictwo Dom Wydawniczy ABC, Toruń 2006.

12. *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie osób i mienia (Dz.U. z 2014 r. poz. 1099).*
13. „Polska Zbrojna” nr 3, Warszawa, 16 stycznia 2011 r.
14. STANKIEWICZ H., *Przemiany zachodzące w prywatnym sektorze ochrony w Polsce*, „Nauki Społeczne – Social-Sciences” 2(8) 2013 r.
15. ZAKRZEWSKI J., *Etyka zawodowa pracownika ochrony*, Warszawa 2011.

WHAT'S NEXT WITH THE MILITARY BASES SECURITY?

Abstract. The article presents types of facilities and devices which are crucial and essential for the defense capabilities, economic and other interests of the country. Various types of military facilities security services, and types of security services who perform tasks on behalf of the Polish Armed Forces have been described. General aspects of performing guard duty by the military or civilian and armed specialized security personnel and protection units have also been described. Problems in protecting military facilities have been shown, with special attention paid to security and protection services provided by private companies with work duties of providing the assistance to the armed forces. The conclusion of the article proposes certain courses of actions which could contribute to enhancing the standards and quality of institutions and military facilities' security.

Keywords: Polish Military Forces, base protection, security services, key objects security.

